

Засади ефективного енергоспоживання в сільському господарстві

Федірець О. В., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

Організація ефективного енергоспоживання у сільському господарстві має ґрунтуватися на обґрунтованому механізмі економічної оцінки ефективності використання енергоресурсів. Бо наша уява про ефективність чи неефективність обмежується тим, що ми цінімо. А це, як правило, те, що є дефіцитним[2]. Саме цим можна пояснити посилення уваги до заощадження енергоресурсів, які стають все дефіцитнішими, і відповідно дорожчими. Так протягом 1990-2000 років в Україні ціни на дизельне паливо зросли в 55,1 рази, на автомобільний бензин в 29,6 раз і на електроенергію в 6,3 рази. Разом з тим рівень споживання енергоресурсів у натуральному вигляді протягом даного періоду суттєво знизився: котельно-пічного палива – на 96,1%, теплоенергії – на 92,7%, електроенергії – на 72,8% і моторного палива – на 64,2%[1].

Результати використання енергоресурсів у сільському господарстві можна класифікувати наступним чином:

- за результатами, що виражаються енергетичним або економічним ефектом;
- за оцінкою (результати, які мають вартісну, натуральну, вартісно-натуральну чи соціальну оцінку);
- за ознакою, що характеризує спрямованість наслідків (результати, які позитивно чи негативно впливають на ефективність аграрного виробництва);
- за терміном прояву (результати, які виявляються негайно, у середньотерміновому та довготерміновому аспектах);
- за сферою розповсюдження наслідків (результати, які впливають на

діяльність конкретного сільськогосподарського підприємства, господарств конкретного регіону, аграрного виробництва як галузі АПК).

У вирішенні проблеми оптимізації енергоспоживання важливого значення набуває така економічна категорія як “енергетична ефективність”, підвищення якої характеризує максимізацію кінцевих результатів виробництва при фіксованих витратах енергоресурсів. Дана категорія має об'єктивний характер. З її допомогою можна встановити причинно-наслідкові зв'язки, тенденції зміни показників енергоспоживання. Тобто вона відбиває виробничі відносини в розрізі раціонального використання енергоресурсів на виробництво продукції (виконання робіт, послуг). Адже доведено, що на сьогоднішній день приріст сільськогосподарської продукції на 1% спричиняє збільшення витрати енергоресурсів на 2 - 3%[3].

Енергетична концепція ефективності аграрного виробництва має базуватися на наступних засадах:

- для одержання ресурсів штучного походження, що використовуються у відтворювальному процесі, витрачається уречевлена енергія;
- у кінцевий продукт переноситься не тільки пряма, але і витрачена енергія;
- є можливість зіставляти кінцевий результат (у натуральних, вартісних чи енергетичних одиницях) і енерговитрати[2].

Енергоспоживання в аграрному виробництві можна охарактеризувати цілою системою показників. Показники наявності (забезпеченості) – енерго- і електроозброєність праці, коефіцієнт росту енергооснащеності, енергозабезпеченість, енергооснащеність, енергетичний потенціал підприємства. Показники використання (проміжні) – теплота згоряння, годинна витрата палива, енергонасиченість праці, коефіцієнт енергетичної завантаженості і т.д. Показники використання (результативні) – коефіцієнт корисної дії, коефіцієнт

корисного використання, енергоємність технологічного процесу (виробництва продукції), енерговіддача тощо[4].

Останнім часом для характеристики технологій виробництва сільськогосподарської продукції застосовується метод біоенергетичної оцінки, що базується на енергетичному аналізі[3]. В умовах ринку поняття “ефективність енерговитрат” є похідним співвідношенням кількості енергії на вході і виході сільськогосподарської системи за схемою “витрати – виробництво”. Енергетичну ефективність можна визначити двома способами. Перший спосіб полягає в зіставленні продукту, того що використовується і не використовується, і оцінюється “харчовими” калоріями в розрахунку на жителя, і суми повних витрат не поновлюваного виду енергії на вході в систему і витрат поновлюваного виду енергії. Другий спосіб враховує тільки частину використовуваної продукції продовольчої системи і витрати поновлюваного виду енергії.

Біоенергетичний підхід до ефективності сільськогосподарського виробництва дозволяє при моделюванні технологій уникати складностей, зв'язаних із багатофункціональністю вхідних і вихідних показників функціонування системи.

Усувати протиріччя між економічною й енергетичною ефективністю (а остання має підлегле значення) доцільно саме в такий спосіб. У випадку вибору одного з двох рівноцінних по економічній ефективності варіантів пріоритет варто віддати тому варіанту, енергетична ефективність якого вище. Підвищення енергетичної ефективності сільськогосподарського виробництва не повинне допускати погіршення умов праці (імператив людського фактора), погіршення екологічної ситуації (екологічний імператив), зменшення економічної ефективності (пріоритет економічної оцінки).

Список використаної літератури:

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. Інформаційно-аналітичний збірник (випуск 5) / За ред. П.Т. Саблука та ін. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 647с.
2. Гришко В.В., Перебийніс В.І., Рабштина В.М. Енергозбереження в сільському господарстві (економіка, організація, управління). – Полтава: Полтава, 1996. – с.280
3. Кива А.А., Рабштина В.М., Сотников В.И. Биоэнергетическая оценка и снижение энергоемкости технологических процессов в животноводстве. - М.: Агропромиздат, 1990. 105 с.
4. Перебийнос В.И., Малыш М.Н., Омаров М.М., Трубачева М.В.. Управление энергосбережением в сельском хозяйстве. - СПб, 1999. - 94с.